

**ВСЯКА СУТРИН
ПЪТЯТ КЪМ ДОМА
СТАВА ВСЕ ПО-ДЪЛЪГ**

OCH VARJE MORGON BLIR VÄGEN HEM LÄNGRE OCH LÄNGRE
Copyright © 2015 by Fredrik Backman

Published by arrangement with Salomonsson Agency

© Любомир Гиздов, *превод от шведски*

© Дамян Дамянов, *художник на корицата и илюстрациите*

© Сиела Норма АД

София • 2017

ISBN: 978-954-28-2227-1

ФРЕДРИК БАКМАН

ВСЯКА СУТРИН
ПЪТЯТ КЪМ
ДОМА
СТАВА ВСЕ ПО-ДЪЛЪГ

Превод от шведски Любомир Гизгов

Скъпи читателю,

Един от идолите ми веднъж каза: „Най-ужасното нещо на остаряването е, че вече не ми хрумват идеи“. Откакто ги чух за първи път, тези думи не ми дават покой, защото това е най-големият ми страх: въображението да ме предаде, преди да го стори тялото ми. Предполагам, че не само с мен е така. Хората сме странни създания – страхът от старостта, изглежда, е по-голям дори от страха ни от смъртта.

Това е история за спомените и за умението да ги оставяме да си отидат. Това е любовно писмо и бавно прощаване между един мъж и неговия внук, между един баща и неговото момче.

Честно казано, не написах историята с идеята да я прочетете. Просто се опитвах да подредя собствените си мисли, а аз съм от хората, които трябва да ги видят изложени на хартия, за да ги проумеят. Те обаче се превърнаха в малък разказ за това как преодолявам постепенната загуба на най-великите умове, които познавам, как може да ти липсва някой, който все още е тук, и как искам да обясня всичко това на децата си. И сега пускам думите си да си отидат, пък каквото ще да става.

Ето я – приказката за страха и любовта, които през повечето време крачат редом, ръка за ръка. Приказка най-вече за самото време.

Докато все още разполагаме с него.

Благодаря ви, че отделихте на тази история своето.

Фредрик

В края на един живот има болница, в която някой е опънал зелена палатка наред стаята.

В нея се събужда човек. Задъхан и изплашен е, не знае къде се намира. До него седи млад мъж, който прошепва:

– Не се страхувай.

* * *

И това ако не е най-хубавата възраст, мисли си стар мъж, щом поглежда внука си. Тогава, когато едно момче е достатъчно голямо, че да разбира как работи светът, но и достатъчно младо, че да отказва да го приеме. Стъпалата на Ноа не докосват земята, когато провесва крака от ръба на пейката, но главата му достига космоса, защото още не е живял толкова дълго, че да позволи на хората да закотвят мислите му за земята. До него седи дядо му, който е нечувано, нечувано стар, разбира се. Толкова стар, че хората вече са се отказали да му натякват да се държи като възрастен. Толкова стар, че вече е твърде късно да порасне.

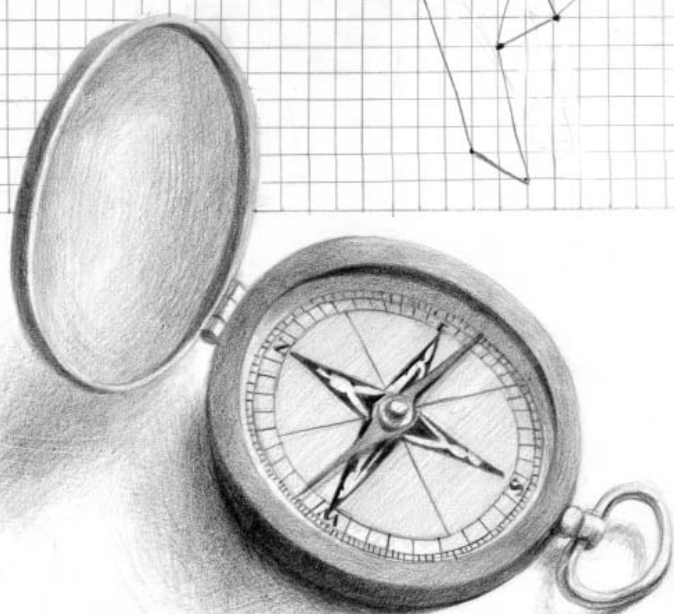
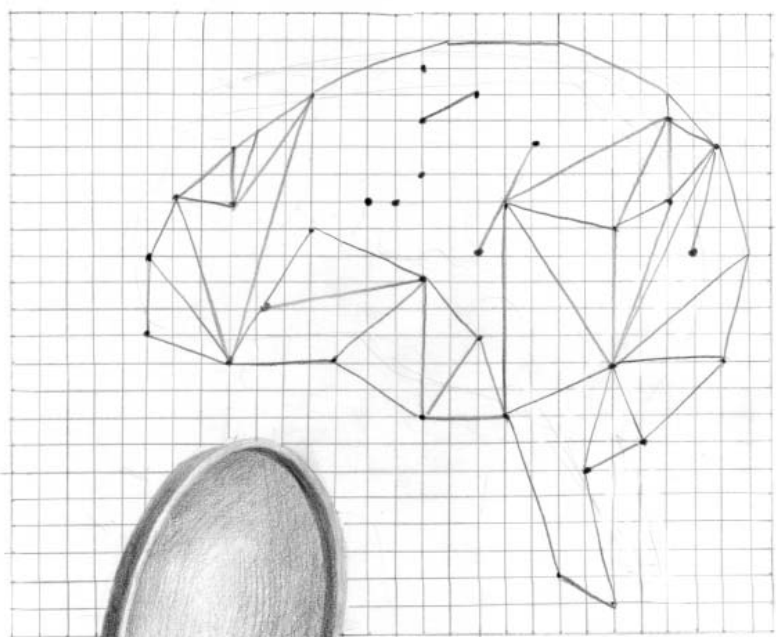
Тази възраст също не е толкова лоша.

Ноа примигва тежко и сънено към изгрева отвъд площада, където се намира пейката. Не иска да признае пред дядо, че не знае къде са, защото това е тяхната игра: Ноа затваря очи, а дядо го отвежда някъде, където никога не са ходили. Понякога момчето трябва здраво, здраво да стиска очи, докато с дядо сменят четири автобуса в града. Друг път пък дядо го отвежда право в гората зад къщата до езерото. Понякога излизат с лодката и често плават толкова дълго, че Ноа заспива, а когато се отдалечат достатъчно, дядо прошепва „отвори очи“ и Ноа получава карта, компас и задачата да изчисли как да се върнат обратно. Дядо винаги е сигурен, че той ще се справи, защото има две неща, в които вярва непоклатимо: математиката и Ноа.

Когато дядо бил млад, група учени измислили как да пратят трима души на Луната. Именно математиката ги отвела дотам и обратно. Цифрите винаги помагат на човек да намери обратния път.

Но това място няма координати. Не е отбелязано на картата и оттук не минават пътища.

Ноа помни, че днес дядо го помоли да затвори очи. Помни, че се измъкнаха от дядовата къща, и знае, че отидоха до езерото, защото познава всички шумове и песни на водата, независимо дали е с отворени очи, или не. Спомня си мокрите дъски под краката им, когато влязоха в лодката, но нищо повече. Не знае как двамата с дядо са се озовали тук, на пейка до кръгъл площад. Мястото е ново

за него, но всичко тук му е познато. Сякаш някой е откраднал всички вещи, с които е израснал, и ги е наредил в нечий чужд дом. Малко по-нататък има бюро, точно като това в кабинета на дядо, с калкулатор и карирана хартия отгоре. Дядо свири някаква тъжна мелодия с уста. Спира за малко, за да прошепне:

– Площадът пак се е смалил през нощта.

После продължава да свири. Момчето го поглежда въпросително и дядо се изненадва, едва сега осъзнавайки, че е казал думите на глас.

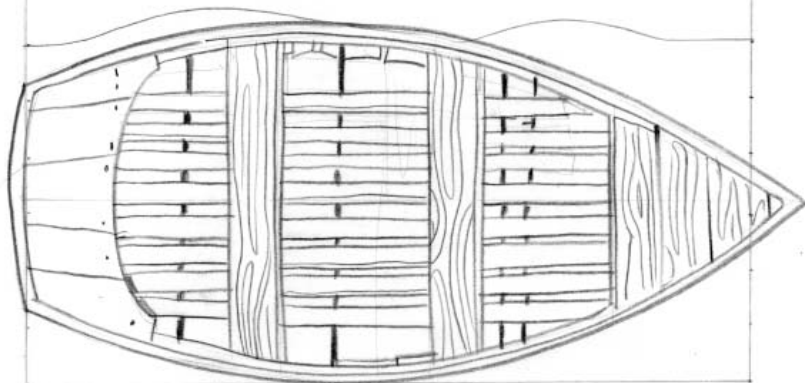
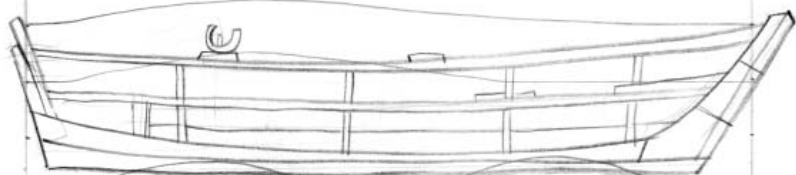
– Извинявай, Ноаноа, забравих, че тук мислите се чуват.

Дядо винаги го нарича Ноаноа, защото харесва името на внука си два пъти повече от всички останали имена. Допира ръка до косата на момчето. Не я разрошва, просто отпуска пръстите си върху нея.

– Няма от какво да се страхуваш, Ноаноа.

Под пейката цъфтят зюмбюли. Милион мънички ръце се протягат над стеблата, за да прегърнат слънцето. Момчето ги разпознава – това се цветята на баба и миришат на Коледа. Други деца може би свързват празника с джинджифилови сладки и гльог, но ако някога си имал баба, която обича растения, то твоята Коледа винаги мирише на зюмбюли. Между цветята проблясват парченца стъкло и ключове, сякаш ги е носил в буркан, но се е спянал и го е изпуснал.

– Закъде са всички ключове? – пита момчето.

– Какви ключове? – пита дядо.

Погледът на стария мъж изглежда странно стъклен. Той почуква объркано слепоочията си. Момчето отваря уста, за да каже нещо, но щом го вижда, се спира. Мълчи и прави това, което дядо му го е научил да прави, когато се изгуби: оглежда околностите и търси следи и ориентири. Пейката е обградена от дървета – дядо ги обича, защото на тях не им пука какво мислят хората. Птичи силуети литват от клоните, разпръскват се по небосвода и се отпускат уверено, носени от ветровете. Дракон, зелен и сънен, прекосява площада. В един ъгъл пък спи пингвин, върху чийто корем има малки отпечатащи от длани с цвят на шоколад. До него седи пухкав бухал само с едно око. Ноа си ги спомня, едно време бяха негови. Дядо му подари дракона, когато Ноа беше още бебе, защото баба каза, че не било уместно да се дават плюшени дракони на новородени, а дядо отвърна, че не искал да има уместен внук.

По площада вървят хора, но фигурите им са размазани. Щом момчето опитва да се съсредоточи върху чертите им, те се изплъзват от погледа му като слънчеви лъчи между щори. Един от тях спира и махва на дядо. Дядо отвръща на поздрава и опитва да изглежда уверено.

– Кой е това? – пита момчето.

– Това е... аз... не си спомням, Ноаноа. Беше отдавна... струва ми се...

Той млъква, поколебава се, търси нещо в джобовете си.

– Днес не ми даде карта и компас, нищо, на което да разчитам. Не знам как да открия пътя към вкъщи – прошепва Ноа.

– Боя се, че тези неща няма да са ни от полза тук, Ноаноа.

– Къде сме, дядо?

Дядо заплаква, тихо и без сълзи, така че внукът му да не разбере.

– Трудно е да се обясни, Ноаноа. Много, много трудно е да се обясни.

* * *

Момичето стои пред него и мирише на зюмбюли, все едно никога не е била другаде. Косата ѝ е остаряла, но вятърът в нея е нов, а той още си спомня какво е да се влюбиш. Това е един от последните му ясни спомени. Да се влюбиш в нея, беше като да не можеш да си намериш място в собственото си тяло. Затова той танцуваше.

– Имахме твърде малко време.

Тя поклаща глава.

– Имахме цяла вечност. Деца и внуци.

– Аз те имах само за миг – казва той.

Тя се засмива.